

Гаврилко Т.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національний авіаційний університет

Gavrylko Tetiana

National Aviation University

СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано сутність поняття «споживчий кредит» та роль споживчого кредитування як умови підвищення рівня задоволення соціальних потреб населення й посилення процесів економічного зростання в країні. Проаналізовано особливості розвитку ринку банківського споживчого кредитування України за 2008–2018 рр. Досліджено чинники, що впливають на рівень активності процесів кредитування. Виділено проблеми, що можуть виникнути на макрорівні через зростання споживчого кредитування. Досліджено стан небанківського фінансового ринку, виявлено тенденції щодо зміни кількості суб'єктів цього ринку та вартості наданих кредитів залежно від різних груп фінансових установ. Визначено напрями вдосконалення регулювання як ринку онлайн-кредитування, так і всього ринку небанківського фінансового сектору України.

Ключові слова: споживчий кредит, споживче кредитування, банківські установи, небанківські фінансові установи, онлайн-кредитування, кредитні ризики.

Постановка проблеми. Фінанси домогосподарств є однією зі складових фінансової системи держави. Їх формування й ефективне функціонування пов'язані зі взаємодією з іншими ланками фінансової системи як у процесі постачання фінансових ресурсів на фінансовий ринок як депозитів чи цінних паперів, так і під час одержання позикових коштів в разі дефіциту власних, що передбачає виникнення фінансових відношень з різними фінансовими посередниками, такими як банківські та небанківські фінансові установи.

Надання фізичним особам кредитів, що одержали назву споживчих, дає змогу придбати споживчі товари тривалого користування на прийнятних умовах (особливо це стосується випадків, коли відсотки частково компенсуються продавцем), компенсувати витрати до заробітної плати за рахунок використання пільгового періоду за картою. Споживче кредитування дає можливість збільшувати платоспроможний попит населення, що зумовлює як підвищення рівня задоволення його соціальних потреб, так і посилення процесів економічного зростання в країні.

В кредитуванні населення зацікавлені також фінансові структури з огляду на те, що кредитні операції належать до одних із найприбутковіших; розвиток споживчого кредитування не лише сприяє задоволенню потреб фізичних осіб у додаткових коштах, але й дає змогу фінансовим установам нарощувати кредитний портфель, відповідно, збільшувати рівень своєї доходності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень у сфері споживчого кредитування знайшли відображення в працях таких вітчизняних

та зарубіжних науковців, як М. Алексеєнко, В. Дубницький, О. Євтух, Є. Жуков, Б. Івасів, К. Кузьміна, О. Лаврушин, В. Лагутін, А. Мороз, С. Мочерний, О. Кошонько, Г. Панова, М. Савлук, А. Сміт, К. Солоділов, В. Тиркало, Т. Тук, О. Шаповал, Н. Яковенко. Однак є необхідність подальшого дослідження процесів споживчого кредитування в Україні з урахуванням сучасних тенденцій щодо умов та особливостей кредитування фізичних осіб, визначення проблем та можливостей у взаємовідносинах з фінансовими установами на тлі активізації ринку споживчого кредитування.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження стану й тенденцій розвитку ринку споживчого кредитування в Україні, оцінювання перспектив та виявлення можливостей удосконалення кредитних взаємовідносин суб'єктів банківського та небанківського фінансових сегментів споживчого кредитування.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про споживче кредитування» споживчий кредит (кредит) – це грошові кошти, що надаються споживачу (позичальнику) на придбання товарів (робіт, послуг), для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю, виконанням обов'язків найманого працівника [1].

Для одержання кредиту споживачі можуть звернутись до банківських або небанківських фінансових установ (фінансових компаній, ломбардів, кредитних спілок). Вибір споживачем установи залежить від мети кредиту, адже для придбання побутової техніки та електроніки віддається перевага банківським кредитам; за необхідності погашення кредитів на інші потреби та

медичну допомогу споживачі користуються послугами небанківських фінансових установ (НБФУ).

Розподіл позичальників, що звертаються за споживчими кредитами до фінансових установ, є таким: 96% позичальників беруть кредити в банках, 3% – в ломбардах, 2% – у фінансових компаніях, 0,3% – в кредитних спілках [2].

Аналіз ринку споживчого кредитування України свідчить про його високу нестабільність. За 2008–2018 рр. найбільший обсяг банківських споживчих кредитів спостерігався у 2008 р., коли він склав 186 088 млн. грн. З 2009 р. до 2012 р. відбувалося постійне зменшення споживчого кредитування (з 137 113 млн. грн. у 2009 р. до 125 011 млн. грн. у 2012 р.) (рис. 1).

У 2013 р. відбулося певне поживлення щодо надання споживчих кредитів, адже їх сума склала 137 346 млн. грн., а в наступні роки, включаючи 2016 р., зростання ринку споживчого кредитування знову сповільнилось (у 2016 р. величина споживчих кредитів склала 101 528 млн. грн.). Для 2017–2018 рр. характерним є відновлення тенденції зростання споживчого кредитування; у 2017 р. обсяг споживчого кредитування склав 122 066 млн. грн., у 2018 р. – 151 625 млн. грн. Отже, навіть у 2018 р. величина споживчого кредитування не досягла значення 2008 р.

Зростання споживчого кредитування за 2017–2018 рр. відбулось як за рахунок збільшення чисельності боржників (в півтора рази), так і у зв'язку із суттєвим зростанням середньої суми одного кредиту. На думку фахівців, ця ситуація безпосередньо пов'язана зі збільшенням рівня доходів населення, перш за все заробітної плати найманих робітників, адже їх кількість у загальній чисельності позичальників перевищує 60%.

Аналогічна тенденція за 2008–2018 рр. властива загалом кредитуванню фізичних осіб (включаючи надані кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості, іпотечні кредити тощо), що зумовлюється кризовими явищами й достатньою ризикованістю цього сектору банківської діяльності в умовах економічної нестабільності (рис. 2).

Для першого півріччя 2019 р. є характерним також зростання кредитування фізичних осіб, адже порівняно з 2016 р. їх величина зросла у 2,19 рази, що стало одним з вагомих чинників зростання прибутковості банківської системи, адже чистий прибуток за перше

півріччя 2019 р. склав 31 млрд. грн., а це у 3,8 рази вище за показник аналогічного періоду минулого року й більше, ніж прибуток за весь 2018 р. [4].

Як свідчить аналіз банківських портфелів споживчих кредитів за 2017–2018 рр., основна частина кредитів використовувалась на поточні потреби, що є типовою ситуацією країн з аналогічним рівнем розвитку фінансового сектору. Кредити для задоволення поточних потреб не потребують забезпечення, надаються на нетривалий термін і представляють інтерес для банків з огляду на більший рівень дохідності порівняно з корпоративними кредитами.

Хоча банківським портфелям споживчих кредитів властиві свої особливості, спільною для них є невелика питома вага кредитів, виданих позичальникам, що мають середній (7–20 тис. грн.) і високий (20–50 тис. грн.) рівень доходів. Водночас найбільш активними є позичальники з низьким рівнем доходів (до 7 тис. грн.) й ті, щодо рівня доходів яких банки не володіють інформацією (табл. 1).

За даними на 1 січня 2019 р. боржники з низьким рівнем доходів складають 51% від усієї кількості осіб, які користуються кредитами, надані їм кредити станов-

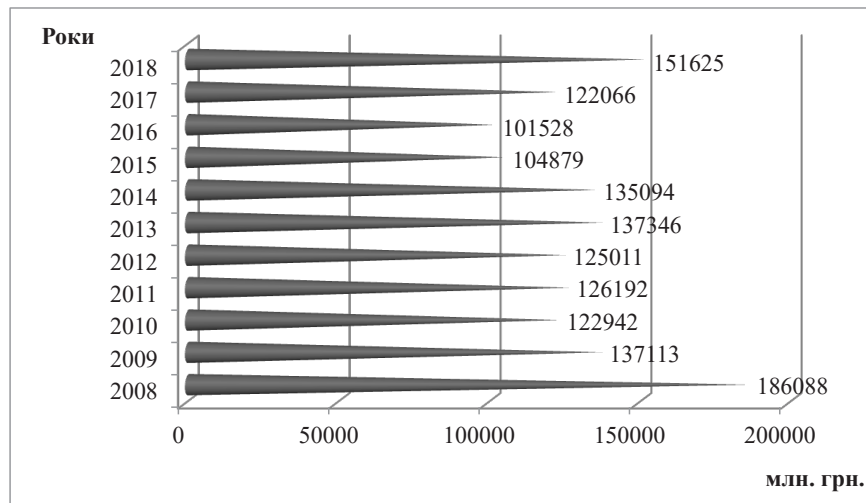

Рис. 1. Споживчі кредити, надані банківськими фінансовими установами

Джерело: [3]

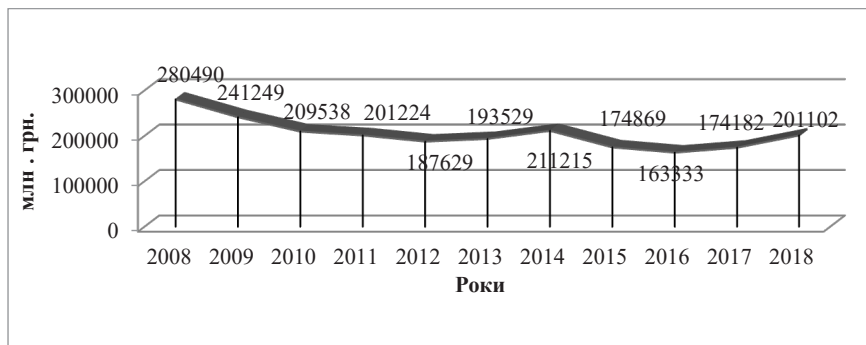

Рис. 2. Загальна величина кредитів, наданих фізичним особам

Джерело: [3]

Споживчі кредити (на поточні потреби) за доходами населення (на 1 січня 2019 р.)

Величина доходів	Кількість позичальників, %	Кредити, %	Прострочені платежі більше 60 днів, %
До 7 тис. грн.	51	31	32
7–20 тис. грн.	26	28	8
20–50 тис. грн.	3	8	–
Більше 50 тис. грн.	1	5	–
Невідома величина доходів	19	28	59

Джерело: [4]

лять 31% всього обсягу заборгованості; боржники із середнім рівнем доходів складають 26%, їх заборгованість – 28%; боржники з високим рівнем доходів – 3%, їх заборгованість – 8%. Досить вагомими є показники для боржників, рівень доходів яких є невідомим (19% усієї кількості осіб, 28% наданих кредитів).

За терміном прострочення платежів більше 60 днів перше місце посідають клієнти з невідомою величиною доходів (59%), друге – з низьким рівнем доходів (32%), третє – із середнім рівнем доходів (8%).

Очевидно, що банки повинні приділяти особливу увагу категорії позичальників з низьким рівнем доходу з огляду на підвищений рівень ризику, адже вагому частину в межах цієї категорії становлять пенсіонери та інші фізичні особи з невисоким рівнем платоспроможності. Позичальники з доходами до 20 тис. грн. віддають перевагу кредитам на невеликі суми в межах 10 тис. грн.; їх більшості достатньо власного доходу для своєчасного погашення кредиту, інші вимушені дотримуватись режиму жорсткої економії щодо додаткових витрат.

Щодо клієнтів з доходами 20–50 тис. грн. та вище 50 тис. грн., то необхідність кредитування поточних потреб для них не є вагомою, оскільки вони здійснюють використання кредитних коштів на придбання товарів тривалого терміну використання. Є проблемою позичальники, про доходи яких банки не інформовані, адже надані їм кредити мають великий термін давності, але, як свідчать останні дані, під час надання нових кредитів їх частка суттєво обмежена, не перевищуючи 8%.

Щодо інших чинників, які впливають на активність процесів кредитування, то до них належать вік споживачів, їх сімейний стан, географічна приналежність. За результатами досліджень, проведених у 2018 р., кількість споживачів віком до 30 років становить 14% усієї кількості клієнтів; від 30 до 40 років – 24%; від 40 до 50 років – 22%; клієнти, яким більше 50 років, становлять найбільшу групу позичальників (39%). За сімейним станом найбільшу групу позичальників складають ті, що перебувають у шлюбі (офіційному чи громадянському), адже їх 73%; розлучені складають 14%; неодружені й незаміжні – 12%.

Залежно від місця проживання найбільш активними є позичальники, що живуть у сільській місцевості, адже вони складають 30%; ті, що проживають в містах з чисельністю до 5 тис. ос., складають 23%; з чисельністю 50–100 тис. ос., – 5%; з чисельністю

100–500 тис. ос., – 17%; у містах з кількістю жителів більше 500 тис. ос., – 2%; з кількістю жителів більше мільйона осіб, – 21% [5].

Хоча за останні декілька років спостерігається стрімке зростання споживчого кредитування, його вплив на збільшення споживання населенням є незначним; співвідношення кредитів до ВВП складає 3,6%, що зумовлює перебування України на одному з останніх місць порівняно з європейськими країнами щодо проникнення кредитів фізичним особам.

Незважаючи на це, Національний банк України висловлює занепокоєння щодо зростання споживчого кредитування, передбачаючи, що воно буде супроводжуватись посиленням кредитних ризиків і може привести до вагомих проблем на макрорівні. Макроекономічний ризик пов'язаний зі збільшенням коштів позичальників на придбання імпортованих товарів, що може збільшити дефіцит рахунку поточних операцій, який через зростання споживчого імпорту сьогодні є певною проблемою.

Керівництво НБУ акцентує увагу банківських установ на необхідності врахування кредитних ризиків, недопущенні послаблення стандартів кредитування та забезпеченні відповідного запасу міцності щодо можливого дефолту за споживчими кредитами. НБУ бере на себе зобов'язання щодо оцінювання ризиків і вчасного інформування про них банки, супроводжуючи свої дії необхідними нормативно-правовими актами.

Як приклади виникнення негативних ситуацій, пов'язаних зі стрімким зростанням споживчого кредитування, можна назвати такі країни, як Туреччина, Білорусь, Казахстан, Словаччина, Польща. Боргове навантаження позичальників Туреччини за 2002–2013 рр. зросло з 4% до 55% річного доходу, що змусило місцевих регуляторів прийняти цілу низку рішень щодо стримування споживчого кредитування, включаючи навіть обмеження (грудень 2013 р.) з оплати кредитних карт витрат на пальне та ресторанный послуги, купівлю мобільних телефонів та дорогоцінних металів. Вжиття цих заходів дало можливість попередити масові кризові явища в банківському секторі, хоча в платіжному балансі у 2018 р. все ж таки виникла низка проблем.

Нарощування кредитного споживання в Білорусі спонукало Національний банк цієї країни ввести у 2018 р. обмеження DSTI (відношення витрат на обслуговування кредиту до доходу позичальника) на рівні 40%; в Казахстані у 2014 р. також було прийнято рішення щодо обмеження цього показника для креди-

тів фізичним особам на рівні 50%; в Польщі у 2010 р. було введено (згодом відмінено), крім обмеження DSTI, обов'язкове надання документів, що засвідчує розмір доходів для кредитів будь-якої суми.

Центральні банки багатьох країн володіють більшими можливостями регулювання споживчого кредитування порівняно з НБУ з огляду на наявність повноважень щодо контролю діяльності небанківських фінансових установ. Хоча нині обсяг кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами в Україні порівняно з банківським сектором є недостатньо вагомим, у разі застосування НБУ обмежувальних дій щодо показника DSTI чи підвищення рівня ризику для споживчих кредитів може здійснитися перелив позичальників до небанківського сектору, що однозначно приведе до негативних явищ у діяльності багатьох банків.

Для вирішення цього питання є доцільним, і цієї думки дотримуються фахівці, розділення повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), між НБУ та Нацкомісією з цінних паперів і фондового ринку.

Небанківські фінансові установи відіграють досить важливу роль у стабільності фінансової системи; у країнах Європейського Союзу та США вони формують більшу частину фінансового сектору. В Україні ці установи володіють певними перевагами порівняно з банківським сектором, такими як простіші умови укладання договорів, короткий термін розгляду кредитних заявок, індивідуальні пропозиції для споживачів. Особливим попитом у споживачів користуються короткострокові кредити, що одержали назву кредитів до зарплати, не зважаючи на високі процентні ставки в розмірі 1,5–2% на день; такі кредити можна одержати онлайн та через досить розвинену мережу філій фінансових установ.

Аналіз небанківського фінансового ринку за 2016–2018 рр. дає змогу виявити різні тенденції щодо зміни кількості суб'єктів цього ринку та вартості наданих кредитів залежно від різних груп фінансових установ. Кількість кредитних спілок за цей період змен-

шилася з 462 до 378, ломбардів – з 456 до 359, а фінансовим компаніям властива тенденція до зростання, адже їх кількість збільшилася з 809 до 940 (рис. 3).

Вартість наданих кредитів за 2016–2018 рр. (за 9 місяців кожного року) зросла як загалом за всіма суб'єктами, так і за окремими категоріями. Так, вартість кредитів, наданих кредитними спілками, зросла з 1 492 млн. грн. у 2016 р. до 1 605 млн. грн. у 2018 р.; ломбардами, – з 12 276 млн. грн. до 12 353 млн. грн.; фінансовими компаніями, – з 9 988 млн. грн. до 17 517 млн. грн. (рис. 4).

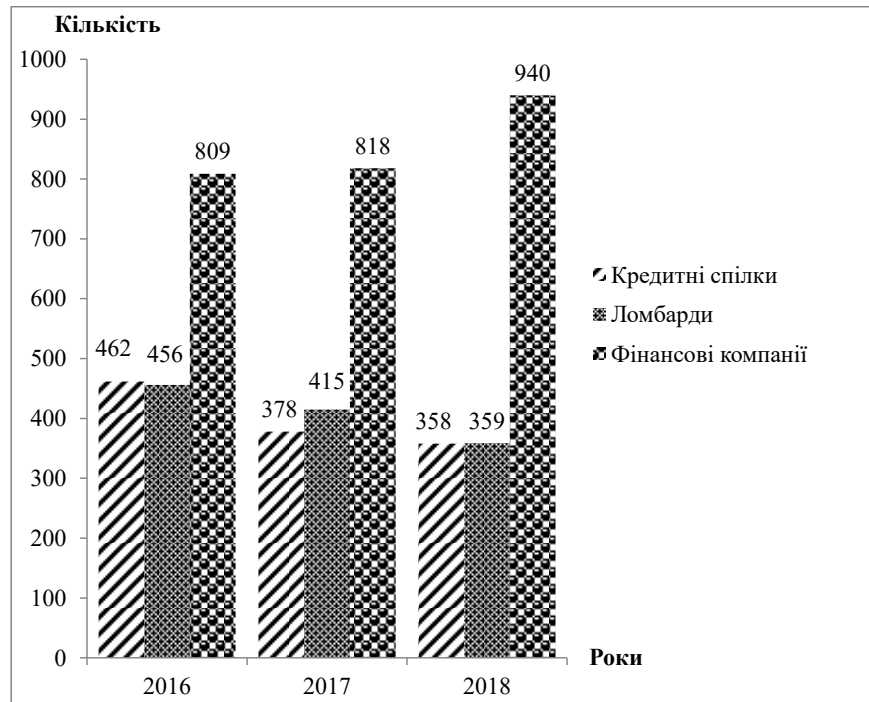

Рис. 3. Кількість суб'єктів небанківського фінансового ринку

Джерело: [6]

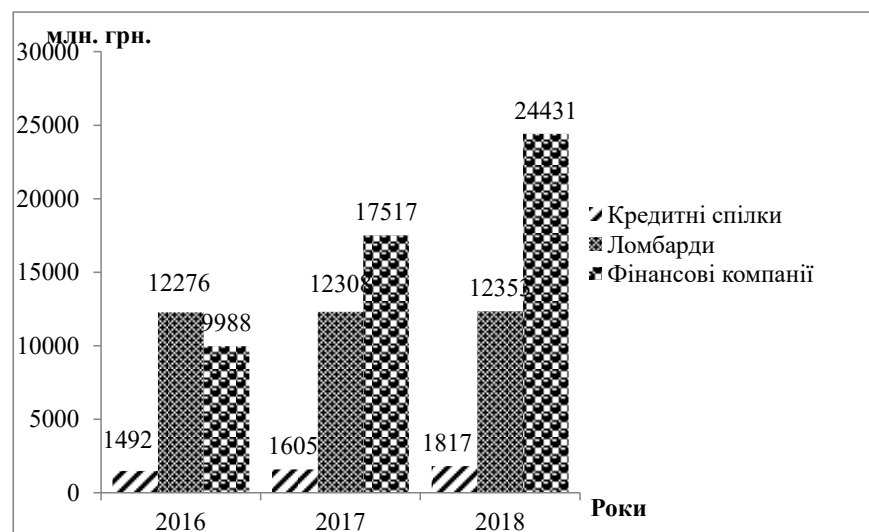

Рис. 4. Вартість наданих кредитів за 2016–2018 рр. (за 9 місяців кожного року)

Джерело: [6]

Однією з тенденцій розвитку небанківського фінансового кредитування є інтенсивний розвиток інтернет-кредитування з 2018 р. Згідно з прогнозом фахівців до кінця 2019 р. кількість наданих онлайн-кредитів буде перевищувати сім мільйонів. Нині такі послуги надають 70 фінансових компаній, з яких 20 компаній займають лідируючі позиції в цьому сегменті, маючи 91% обсягу всіх наданих онлайн-кредитів і 86% кількості дистанційно укладених договорів.

Недосконалість наявної нормативної бази та нестаток досвіду щодо відношень кредиторів і позичальників в процесі онлайн-кредитування привели до виникнення цілої низки негативних явищ. З огляду на відсутність належного механізму ідентифікації позичальників досить поширеними стали випадки надання кредитів особам, які використовували чужі документи, що привело до виникнення хвилі судових позовів. Непоодиноким стало одержання кредитів одночасно в декількох фінансових компаніях (деякі позичальники брали кредити у 20–25 фінансових компаніях), наслідком чого стала неспроможність виплати штрафу й пені, а також навмисні дії щодо виконання власних торгових зобов'язань.

Нацкомфінпослуг вжив низку заходів для покращення ситуації, якими стали проведення семінарів з основними гравцями ринку онлайн-кредитування щодо вдосконалення процедури ідентифікації клієнтів на основі вдосконалених IT-рішень; розроблення й затвердження «Методичних рекомендацій щодо укладення електронних договорів про надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту, в інформаційно-телекомунікаційних системах», в яких наведений порядок укладення електронного договору, умови оферти, акцептування оферти одноразовим ідентифікатором, використання інформації з бюро кредитних історій [7].

Очевидно, що виконання рекомендацій певною мірою сприятиме оздоровленню ринку онлайн-кредитування, але до повного вирішення всіх проблем воно не приведе. Запропоновані заходи мають рекомендаційний характер і не сприймаються багатьма фінансовими компаніями як обов'язкова умова їх діяльності; як і раніше, більшість компаній під час укладення електронного договору не використовуює кредитні звіти, які можна одержати від бюро кредитних історій; залишається невирішеною проблема ідентифікації та верифікації клієнтів. Необхідним є розроблення нормативно-правового акта стосовно сфери онлайн-кредитування, який би врегулював питання захисту прав позичальників і забезпечив відповідний рівень якості фінансового моніторингу.

Невідкладним є вирішення урегульованості всього ринку небанківського фінансового сектору України. Закон України «Про споживче кредитування» неповністю визначає правові основи функціонування ринку небанківського кредитування, що зумовлює необхідність прийняття законодавчого акта щодо захисту прав позичальників (насамперед, це стосується малозабезпеченого населення) і кредиторів у сфері небанківського кредитування, визначення порядку погашення кредитів, процедури реструктуризації боргів та надання повторних.

Особлива увага повинна бути приділена умовам надання повторних кредитів, включаючи встановлення максимальної величини процентної ставки (залежно від терміну погашення кредиту) та розмірів максимального місячного платежу; важливим є оцінювання рівня кредитоспроможності позичальника для встановлення обмежень щодо надмірної заборгованості.

Проблемою залишається недостатній рівень фінансової обізнаності споживачів, що приводить до неправильного оцінювання своїх фінансових потреб, нездатності вибору якісних послуг, надійних фінансових установ, що створює підґрунтя для випадків шахрайства та зловживань.

Висновки. Розвиток споживчого кредитування є закономірним явищем для економіки, яка відновлюється після кризи. Будучи можливістю нарощування кредитного портфеля для банківських установ (питома вага споживчих кредитів у деяких банках складає близько 50%), споживче кредитування пов'язане з виникненням ризиків, які необхідно завчасно оцінювати та які можуть бути виправданими лише в разі консервативного підходу до споживчого кредитування; послаблення стандартів кредитування може привести до негативних явищ у вітчизняній фінансовій системі.

Незважаючи на суттєве вдосконалення нормативно-правової бази споживчого кредитування, залишається нагальним подальше відпрацювання механізму взаємовідношень позичальників з позикодавцями на основі аналізу досвіду діяльності центральних банків інших країн задля гармонізації кредитної сфери відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Потребує подальшого врегулювання розвиток сегменту небанківського споживчого кредитування, а також дослідження взаємопов'язаності банків і фінансових компаній з огляду на наявну практику фондування останніх за рахунок банківських кредитів.

Список літератури:

1. Про споживче кредитування : Закон України від 15 листопада 2016 р. № 1734-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 1. Ст. 2.
2. Споживче кредитування в Україні: правові гарантії та поточна практика. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». URL: https://Financial-Consumer-Protection-report_Sept2017_ua.pdf. (дата звернення: 09.08.2019).
3. Огляд банківського сектору / Національний банк України. URL: <https://beta.bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru> (дата звернення: 16.08.2019).

4. Звіт про фінансову стабільність / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish> (дата звернення: 11.08.2019).
5. Боргова лихоманка. Обсяг споживчих позик в Україні досяг 120 млрд. гривень. Форпост. Громадський портал Львова. URL: <https://forpost.lviv.ua/daidzhest/21473-borhova-lykhomanka> (дата звернення: 18.08.2019).
6. Річний звіт Нацкомфінпослуг за 2018 рік. Річні звіти Нацкомфінпослуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni-zvity-Natskomfinposlul.html> (дата звернення: 16.08.2019).
7. Методичні рекомендації щодо укладення електронних договорів про надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту, в інформаційно-телекомунікаційних системах : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 6 червня 2019 р. № 1033. Розпорядчі документи Нацкомфінпослуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Rozporiadchi-dokumentyNatskomfinposlul> (дата звернення: 23.08.2019).

References:

1. Pro spozhyvche kredytuvannia: Zakon Ukrainy (2016) [Consumer Lending: Law of Ukraine] (15.07.2016) № 1734-VIII/ Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (2017) [Verkhovna Rada of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], № 1, p. 2.
2. Spozhyvche kredytuvannia v Ukraini: pravovi harantii ta potochna praktyka (2019) [Consumer lending in Ukraine: legal guarantees and current practice]. Proekt USAID “Transformatsiia finansovoho sektoru” [USAID Financial Sector Transformation Project]. Available at: https://Financial-Consumer-Protection-report_Sept2017_ua.pdf. (accessed: 09 August 2019).
3. Ohliad bankivskoho sektoru. Natsionalnyi bank Ukrainy (2019) [Overview of the banking sector. National Bank of Ukraine]. Available at: <https://beta.bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru> (accessed: 16 August 2019).
4. Zvit pro finansovu stabilnist. Natsionalnyi bank Ukrainy (2019) [Financial Stability Report. National Bank of Ukraine] Available at: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish> (accessed: 11 August 2019).
5. Borhova lykhomanka. Obsiah spozhyvchykh pozvyk v Ukraini dosiah 120 mlrd. hryven (2019) [Debt fever. Consumer loans in Ukraine reached UAH 120 billion]. Forpost. Hromadskyi portal Lvova. [Outpost. Public portal of Lviv]. Available at: <https://forpost.lviv.ua/daidzhest/21473-borhova-lykhomanka> (accessed: 18 August 2019).
6. Richnyi zvit Natskomfinposlul. Richni zvity Natskomfinposlul (2018) [National Financial Services Commission 2018 Annual Report. National Financial Services Commission annual reports]. Available at: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni-zvity-Natskomfinposlul.html> (accessed: 16 August 2019).
7. Metodychni rekomendatsii shchodo ukladennia elektronnykh dohovoriv pro nadannia koshtiv u pozyku, v tomu chysli i na umovakh finansovoho kredytu, v informatsiino-telekomunikatsiinykh systemakh : Rozporiadzhennia Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferi rynkiv finansovykh poslul (2019) [Guidelines for the conclusion of electronic loan agreements, including on the terms of financial credit, in information and telecommunication systems: Order of the National Commission for State Regulation in the Financial Services Market] № 1033 Rozporiadchi dokumenty Natskomfinposlul [The regulatory documents of the National Financial Services Commission]. Available at: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Rozporiadchi-dokumentyNatskomfinposlul> (accessed: 23 August 2019).

ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЕ КРЕДИТОВАНИЕ В УКРАИНЕ

В статье проанализированы сущность понятия «потребительский кредит» и роль потребительского кредитования как условия повышения уровня удовлетворения социальных потребностей населения и усиления процессов экономического роста в стране. Проанализированы особенности развития рынка банковского потребительского кредитования Украины за 2008–2018 гг. Исследованы факторы, влияющие на уровень активности процессов кредитования. Выделены проблемы, которые могут возникнуть на макроуровне из-за роста потребительского кредитования. Исследовано состояние небанковского финансового рынка, выявлены тенденции касательно изменения количества субъектов этого рынка и стоимости предоставленных кредитов в зависимости от разных групп финансовых учреждений. Определены направления усовершенствования как рынка онлайн-кредитования, так и всего рынка небанковского финансового сектора Украины.

Ключевые слова: *потребительский кредит, потребительское кредитование, банковские учреждения, небанковские финансовые учреждения, онлайн-кредитование, кредитные риски.*

CONSUMER LOANS IN UKRAINE

It was analyzed in the article the essence of the concept of “consumer credit” and the role of consumer credit for increasing the solvent demand of the population as a condition for increasing the level of satisfaction of its social needs and intensifying the processes of economic growth in the country. The argument interest of financial structures in lending to the population allows to increase their credit portfolio and, accordingly, to increase the level of their profitability. Factors that are influenced on consumer choice to obtain a loan from a bank or non-bank financial institution are considered. It were reviewed the peculiarities of the market development of the consumer credit of Ukraine for the period of 2008–2018 that characterizes the high instability because of crisis occurrences sufficient riskiness of this sector of bank activity in the conditions of changing economic environment. It were analyzed the level of lending activity that dependence on the amount of income, age of users, their marital status and geographical accessibility. Highlighted problems that may arise at the macro level due to the growth of consumer lending; emphasized attention on measures that should be taken by the banking institutions in the context of increasing credit risks, as well as the necessary actions of the NBU to prevent crisis phenomena in the banking system. It was reviewed the situation of the non-banking financial market for the period of 2016–2018 and uncovered the tendencies regarding the change in the number of subjects of this market and the value of the granted credits depending on different groups of financial institutions. The directions of improvement of regulation of both the online lending market and the whole non-banking financial sector market of Ukraine are determined, first of all due to the adoption of a legislative act on protection of the rights of borrowers (first of all it concerns the underprivileged population) and lenders in the sphere of non-bank lending, determination of the procedure for repayment of loans, debt and repayment. Particular attention should be given to the terms of repayment of loans, including the establishment of a maximum interest rate (depending on the maturity of the loan) and the amount of the maximum monthly payment; it is important to assess the borrower’s creditworthiness to establish excessive debt limits.

Key words: consumer credit, consumer lending, financial institutions, non-banking financial institutions, online lending, credit risks.